

РЕЦЕНЗИЯ

На проекта за дисертация за присъждане на научната и образователна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) - на тема:

Оптимизиране на обучението по английски език на ученици с лека умствена изостаналост в начална училищна възраст

Автор: Виолета Димитрова Халачева

Научен ръководител: проф. дпн Милен Замфиров

Рецензент: проф. д-р Неда Балканска

Общо описание на представените материали

Със Заповед РД № 38-360 от 08.07.2022 г. на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски“ **съм определена за член на научното жури** за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд **на тема „Оптимизиране на обучението по английски език на ученици с лека умствена изостаналост в начална училищна възраст“**- за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика). **Автор на дисертационния труд е Виолета Димитрова Халачева** – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Специална педагогика“, с **научен ръководител проф. дпн Милен Замфиров** от СУ „Св. Климент Охридски“.

Представеният от Виолета Димитрова Халачева комплект материали на електронен носител **свидетелства, че кандидатът е изпълнил минималните национални изисквания** по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Общо представяне на кандидата. Образователен и научен статус.

Виолета Халачева е *завършила бакалавърската си степен през 2016 г. като възпитаник на Нов български университет* с професионална квалификация „Филолог-преподавател по немски език“. През 2018 г. *придобива магистърска степен към СУ „Св. Климент Охридски“*, ФКНФ с професионална квалификация „Филолог-англицист с профил „Литература и медии“. От 2020 г. е *докторант на самостоятелна подготовка към ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“*, катедра „Специална педагогика“

Професионалният ѝ път започва като *преподавател в ЦИЧЕ* при СУ „Св. Климент Охридски“, където води курсове по немски език за възрастни и ученици и по английски език за възрастни, за периода 2016-2020 г. От 2020 г., след конкурс, става *асистент към ФНОИ, СУ „Св. Кл. Охридски“*, катедра „Начална училищна педагогика“.

Актуалност на дисертационния труд.

Децата с лека умствена изостаналост представляват важна част от групата на учениците със СОП, които се обучават в общообразователните учебни заведения. Това поставя масовите учители пред предизвикателството да посрещнат специфичните потребности на тази група деца и в същото време да предложат качествено обучение на всички останали участници в образователния процес. Тази нелека задача може да намери своето решение по пътя на адаптиране на педагогическия подход на учителите и прилагане на нови методики в обучението, които да бъдат адресирани към разнородните потребности на учениците в съвременната класна стая. Езиковото обучение (в частност чуждоезиковото обучение) са една от образователните сфери, които изискват голямо внимание в това отношение.

В този смисъл *темата на настоящата разработка се характеризира с подчертана актуалност* за съвременната научно-практическа сфера.

Структура на дисертационния труд. Трудът е с обем 180 страници и съдържа увод, четири глави, заключение и приложение. Литературната справка включва заглавия на кирилица и латиница.

Теоретичната постановка на проблема е структурирана в *две глави*. Представени са *основните терминологични вариации*, свързани с темата на дисертационния труд; принципите и специфичните методи на обучение на ученици с лека умствена изостаналост. На този фон *се разкриват особеностите при работа с текст в чуждоезиковото обучение*, която стои в основата на преподаването по чужд език. Текстът се разглежда на няколко равнища: като средство за формиране на функционална грамотност и комуникативна компетентност. Наред с това *са изведени трудностите, които срещат учениците с лека умствена изостаналост* в процеса на осмисляне и опериране с различните текстови компоненти.

Дизайнът на емпиричното изследване съдържа *цели, задачи и хипотеза*. Хипотезата е с предвидим характер и би следвало да бъде формулирана по-неутрално и глобално. *Контингентът на изследване* включва 40 ученици с лека умствена изостаналост от гр. София и гр. Пазарджик, които са обект на допълнителна подкрепа към Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование. *Проведен е констатиращ и формиращ експеримент* с приложение на програма за обучение.

Текстът на автореферата *отразява достоверно съдържанието* на дисертацията. Той е в обем от 36 компютърни страници, което позволява да се включи допълнителна ключова информация от научната разработка, която да достигне до по-широк читателски кръг.

Публикациите по темата на дисертационния труд са *три, които покриват наукометричните изисквания за дисертационните трудове.*

Приносите с научно-приложен характер на рецензирания труд са следните:

1. Систематизирана и анализирана е теоретичната информация, свързана с особеностите в чуждоезиковото обучение на ученици с лека умствена изостаналост;
2. Приложена е програма за интервенция, чиито принципи могат да се прилагат в по-широк периметър от специалистите в специалните и общообразователни учебни заведения, а също така и да се адаптират към лица с други нарушения;
3. Конкретни компоненти от обучаващата програмата могат да станат част и от процедурите за атестиране на постиженията на децата със СОП в областта на чуждоезиковото обучение.

Препоръките и бележките ми са следните:

1. Да се прецизира употребата на някои понятия – напр. с. 5 и с. 29 – деца със специфични образователни нужди; и такива, заимствани от чуждоезиковата научна литература – напр. на стр. 75- вместо „свиване“ на текста може да се използва „редукция, адаптиране или съкращаване“ на текста, на стр. 77 вместо „конструиране на скеле“ може да се използва „създаване на подкрепяща учебна рамка от ресурси и дейности“.

2. Да се спазват принципите на конструктивния експеримент, при който тестовите материали за входно и изходно равнище са едни и същи за всички участници в изследването, а формирацията експеримент се провежда само с представителите от контролната група;
3. Да се формулират резултатите, свързани с демонстрираното равнище за съответните групи в рамките на заключителния констатиращ експеримент;
4. Анализът на резултатите от всички етапи на изследването да се изведе в четвърта глава. В трета глава да се представи само описанието на експеримента и статистическите методи за обработка на емпиричните данни;
5. Макар и в четвърта глава да са описани статистически методи, голяма част от емпиричните резултати са представени само в процентно съотношение, което намалява убедителността на анализа и изводите от него;
6. Налице е повторение на цели абзаци- напр. текстът от с. 93-96 се повтаря на с. 98-101;

Към докторантката имам следния **въпрос**:

Какви са спецификите на предложени експериментален модел, които го отличават от традиционното чуждоезиково обучение ?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предлагам на *Уважаемото Научно жури* да присъди на Виолета Димитрова Халачева *образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).*

21.09.2022г.

Гр. София

Рецензент:

(проф. д-р Н. Балканска)

